

Å FREMME NÆRVÆR OG FOREBYGGE OG FØLGE OPP BEKYMRRINGSFULLT SKOLEFRAVÆR

VEILEDER FOR IVELAND SKOLE

v.10.02.26

Veilederen er utarbeidet med inspirasjon fra
Tønsberg kommune og Trude Havik

Retningslinjer for Iveland skole

For å sikre tidlig innsats ved elevers fravær fra skolen, er det utarbeidet en veileder for å følge opp elever med bekymringsfullt fravær. Retningslinjene gir skolens kontaktlærere, nærværsteam, sosiallærer og skoleledelsen et særlig ansvar for oppfølging av fraværet, og sikrer en rutinemessig håndtering.

Skolens nærværsteam består av miljøteamet som leder arbeidet, kontaktlærer, familiekoordinator og sosiallærer. Skolens ledelse og/eller andre hensiktsmessige deltakere som f.eks. PPT deltar ved behov.

Høyt fravær er alvorlig!

- Det er viktig å sette inn tiltak så tidlig som mulig hvis en elev har bekymringsfullt fravær.
- Fraværet går utover elevenes læring, men kan også få sosiale og emosjonelle konsekvenser.
- Høyt fravær i grunnskolen er en risikofaktor i forhold til frafall i videregående skole.

Skolefravær kan være et uttrykk for at barn har det vanskelig. Det finnes ingen fasit eller raske løsninger når elever uteblir fra skolen. For noen er det relativt små endringer som skal til for å snu en negativ utvikling. For andre kreves det mer omfattende tiltak fra alle rundt barnet i en lengre periode.

Hva kan føre til høyt skolefravær?

Definisjon av bekymringsfullt fravær:

Fravær fra undervisningen og det sosiale fellesskapet i skolen, gyldig eller ugyldig, av et omfang/en hyppighet som medfører bekymring knyttet til elevens faglige utvikling, samt elevens sosiale tilhørighet og utvikling (Ingul, 2011).

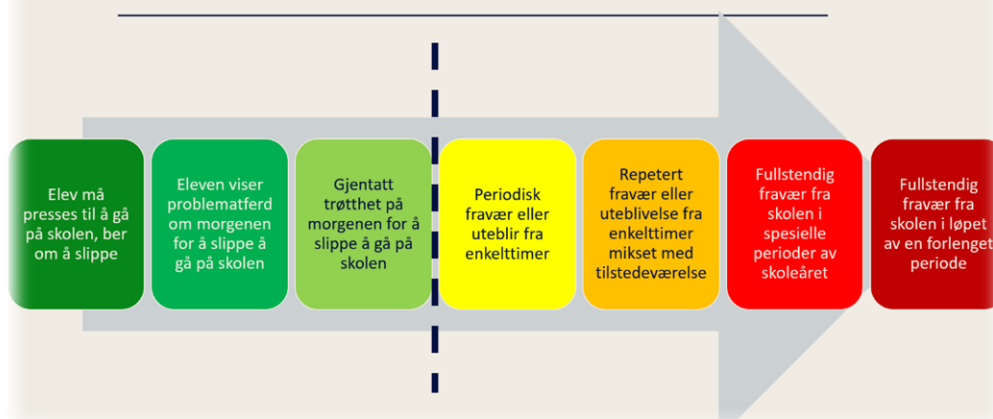
Det er forskjellige grunner til at elever har mye fravær. Det vi kan peke på som en grunn for den ene eleven, stemmer kanskje ikke som forklaring for en annen. Elever med høyt skolefravær er både gutter og jenter, og de kan ha veldig forskjellig familiebakgrunn. Noen er typisk «flinke» elever, når det gjelder fag og skolearbeid. Andre har kanskje lære vansker og synes mye er vanskelig.

Det ser ut som at skolefravær er litt mer vanlig i ungdomsskolealderen og at overganger som skolestart, ferie, flytting og sykdomsfravær er spesielt sårbart.

Vi tenker at en elev som av en eller annen grunn ikke greier å være på skolen, har noe i livet sitt som oppleves som vanskelig. Noen klarer å sette ord på det, mens andre vet ikke helt hvorfor det er slik. Slike vanskelige ting kan for eksempel være at

- det er noe som er vanskelig i elevens sosiale liv
- det er noe som er vanskelig i elevens skolehverdag
- det er noe som er vanskelig, og kanskje skadelig, i familien
- eleven har utfordringer i forhold til psykisk eller fysisk helse
- det er samfunnstrender som skaper stress og press
- eleven har allerede hatt noe fravær

Utvikling av fraværsproblematikk (Kearny 2008)

Skolefravær starter ofte før eleven er borte fra skolen; foreldre og barn kan ha strevd lenge før skolen oppdager det, og er slitne FØR skolen registrerer fravær. Det er viktig at foreldre tar tidlig kontakt med skolen ved tegn til at eleven er vanskelig å få på skolen.

Alle typer fravær kan bli problematisk

- Tidligere var det vanlig å bruke begrepet «skolevegring» når en snakket om problematisk fravær. Med tiden har vi sett at **alle typer fravær kan bli problematisk**. Begrepet skolevegring antyder at «problemet» og ansvaret ligger hos eleven - denne forståelsen beveger fagmiljøene seg bort fra. Vi vet at årsakssammenhengene til skolefravær ofte er langt mer sammensatt – vegringsatferd og tilbaketrekking er likevel ofte et symptom på at noe ikke er som det skal på skolen.
- Fagmiljøer har nå begynt å snakke om «**bekymringsfullt fravær**» da det er et mer dekkende begrep som innbefatter alt fravær som kan vekke bekymring. Et annet begrep som brukes er «ufrivillig skolefravær» som henspiller på at eleven ikke møter på skolen selv om de ønsker det.

Når er høyt fravær bekymringsfullt?

Det er grunn til bekymring dersom en elev:

- har mer enn 4 dager sammenhengende eller 4 dager fravær i løpet av 4 uker
- det er uklare meldinger om fravær fra elev/foresatte
- opplever vansker med å gå på skolen i minst 2 uker og/eller at dette påvirker familiens hverdag i stor grad.
- har vansker med å møte på skolen fordi det føles ubehagelig og/eller unngår skolen (*f.eks: når eleven trekker seg unna, ofte går hjem tidlig, vandrer i gangene, unngår folk og mister kontakt med lærer/venner*)
- ofte har fravær i enkelttimer, enkeltfag eller som gjentakende forsentkomming.
- er på skolen, men har langvarige plager som vondt i hodet, kvalm, klump i magen el. (*spesielt etter ferie, helger og overganger fra barnehage/barne-/ungdomsskole, skolebytte, sykdomsfravær eller andre endringer hjemme eller i vennegjengen*).

Dersom en elev opplever *ett eller flere* av disse punktene bør skolen og foresatte møtes og finne ut av hvordan dere kan hjelpe eleven til økt tilstedeværelse og deltagelse før problemene blir for store.

Opprettholdende faktorer

Det er mye som kan opprettholde og forsterke fravær fra skolen.

Ved å være borte kan eleven unngå det som oppleves som ubehagelige situasjoner. Det kan være friminutt, bestemte fag, fremføringer, bestemte lærere eller medelever, mobbing eller annet. Andre kan oppnå noe som oppleves positivt, som oppmerksomhet fra foreldre, lærer eller jevnaldrende, belønning i form av dataspill, TV, rus eller shopping.

Noen opprettholdende faktorer er det enklere å gjøre noe med enn andre. Ofte er det faktorer som handler om omgivelsene rundt eleven (kontekst).

Det kan være behov for faglige tilpasninger, støtte til lek i friminutt, unngå bestemte situasjoner eller aktiviteter og endrede rutiner eller grenser hjemme.

Noen opprettholdende faktorer handler om elevens virkelighetsoppfatning og mestringsstrategier. Det kan dreie seg om manglende tillit til voksne eller medelever, ensomhet, utrygghet og mangel på strategier. Slike faktorer kan det være mer utfordrende å jobbe med. Til sist er noen opprettholdende faktorer som er individuelle, som for eksempel personlighet, psykisk sårbarhet og ulike risikofaktorer i hjemmet. Ofte vil det være vanskelig for skolen å påvirke disse.

En god analyse av opprettholdende faktorer er et godt grunnlag for å gjøre gode tiltak. Eksempel på kartlegging:

Retningsgivende rutinebeskrivelse

- 1) Hvis en elev er borte eller skal forlate skolen i løpet av dagen, melder foresatte til skolen samme dag. Foresatte må melde inn fravær for at det skal være «gyldig»
- 2) Hvis skolen ikke får melding om fravær, kontakter skolen hjemmet for å etterspørre eleven og årsak til fraværet.
Kontaktlærer har ansvar for å kontakte med hjemmet
- 3) Hvis en elev forlater skolen/timen uten at det er meldt inn fravær fra foresatte, skal ansvarlig lærer melde fravær i Visma.
Foresatte får da automatisk melding om elevens fravær.
- 4) Det gir grunn til bekymring for en elevs skolefravær hvis:
 - eleven har mer enn 4 dager sammenhengende eller 4 dager fravær i løpet av 4 uker
 - det er uklare meldinger om fravær fra elev/foresatte
 - eleven opplever vansker med å gå på skolen i minst 2 uker og/eller at dette påvirker familiens hverdag i stor grad.
 - eleven har vansker med å møte på skolen fordi det føles ubehagelig og/eller unngår skolen (f.eks: når eleven trekker seg unna, ofte går hjem tidlig, vandrer i gangene, unngår folk og mister kontakt med lærer/venner)
 - eleven ofte har fravær i enkelttimer, enkeltfag eller som gjentakende forsentkomming.
 - Eleven er på skolen, men har langvarige plager som vondt i hodet, kvalm, klump i magen el. (spesielt etter ferie, helger og overganger fra barnehage/barne-/ungdomsskole, skolebytte, sykdomsfravær eller andre endringer hjemme eller i vennegjengen).
- 5) Ved grunn til bekymring rundt en elevs fravær, slår tiltakstrappa inn.
(neste side)
- 6) Alle saker som omhandler bekymringsfullt fravær må ses i sammenheng med skolemiljøsaker etter Opplæringslovens kapittel 12. Det er ikke behov for å kjøre 2 parallelle saker hvis fravær skyldes skolemiljø – da dokumenteres saken som kap. 12- sak og henviser til en samtidig oppfølging etter denne veilederen.

«En elev som har fravær,
uansett grunn og varighet,
MÅ føle seg savnet på
skolen»

Bekymringsfullt fravær – tiltakstrapp

Husk:

Det er viktig at elevens
stemme blir lyttet
til/tatt hensyn til
gjennom hele prosessen

Husk:

Møte med NVT
og andre tiltak er
frivillig!

TRINN 1

Kontaktlærer tar kontakt med
elev og foresatte og formidler
en bekymring for elevens
fravær.

Drøft ev. med skolens
nærværsteam - **samme dag**

TRINN 2

Ved fortsatt bekymring starter
skolens nærværsteam opp
arbeid etter fraværsvilelederen
og blir enige med foresatte om
noen strakstiltak.

Sosiallærer/skoleledelsen
informeres om at arbeidet er satt
i gang - **innen 5 virkedager etter
første samtale med foresatte**

TRINN 3

Skolens nærværsteam inviterer
eleven og foresatte til et møte.
Familiekoordinator kan inviteres
med hvis ønskelig.

- Målet er å få en felles forståelse
av fraværet og drøfte tiltaket
- Vurdering av behov for andre
hjelpetjenester bør inngå som en
del av drøftingen
- Lag tiltaksplan og skrive ned
avtaler og ansvarsfordeling. Husk
å avtale nytt møtetidspunkt for
evaluering og ev. nye tiltak.

- **innen 5 virkedager etter
nærværsteamet startet opp
arbeidet**

TRINN 4

Faste samarbeidsmøter fram
til eleven har normalt
skolenærvær.

- Møtedeltakere og varighet vil
avhenge av behov
- Aktuelle samarbeidspartene
kan være familiekoordinator,
skolehelsestjenesten, ~~abup~~,
barnevernstjenesten, ~~ppt~~ m.fl.

Rutinene gjelder for «nye» saker

- I vedlegg ligger det verktøy og hjelpemidler for å jobbe med skolefraværet.
- All dokumentasjon skjer i Visma Sikker sak under malene «Bekymringsfullt skolefravær». Her ligger maler for «Innkalling til møte», «Tiltaksplan» og «Evaluerings/revidering».
- Ved å følge rutinene i veilederen ivaretar skolen elevens rettigheter i henhold til Opplæringslovens §10-6, «*Elevane si plikt til å delta og kommunen og fylkeskommunen si oppfølgingsplikt*».
- Rutinene gjelder **uansett årsak til fraværet**. Det skilles ikke mellom gyldig og ugyldig fravær. Også et høyt «gyldig» fravær kan være alvorlig for elevens læring og sosiale deltakelse, og kreves at tiltak iverksettes.
- Det skilles ikke mellom «skulk» og skolevegring i veilederen. Å skille mellom disse kan være relevant dersom tiltak ikke virker.

Forebygging av skolefravær handler ikke om å gjøre så mye nytt, men en bevisstgjøring av at systematisk arbeid med positivt læringsmiljø gjør at elevene trives og ønsker å være på skolen – altså det fremmer skolenærvær.

Nyttige lenker og litteratur

Nettsider til elever/foresatte/lærere:

[FAO rapport om bekymringsfullt fravær 2023](#) - kunnskapsstatus om bekymringsfullt fravær i skolen:

[Spinnvillefølelser.abup.no](#) - nettside med hovedformål å hjelpe barn i alderen 6-12 år til å forstå sine egne og andres følelser og hjelpe lærere til å møte barns følelser på en klok måte.

[E-Risk | E-Risk](#) - opplæringsmoduler for elever, foresatte og fagfolk om psykisk helse og praktisk arbeid med ulike former for angst

[Følelseskompasset.no](#) - nettside for deg som ønsker å lære om følelser, utforske egne følelser og øve på å håndtere følelser på en god måte.

[TEMA:LIVET](#) - skolevegring kortfilmer – god kunnskap for ansatte

Andre relevante nettsteder hentet fra «Årshjul for kartlegging av skolemiljø»:

- [Livet og sånn](#)
- [Link til livet](#)
- [Robuste barn](#)
- [Robust ungdom](#)
- [Snakke med barn](#)
- [Trygt og godt skolemiljø \(UDIR\)](#)
- [Redd Barna](#)

Vedlegg til veilederen:

- 1) Tiltakssirkelen – arbeidsbeskrivelse for kartlegging og utarbeiding av tiltak
- 2) Trude Havik – «Hvordan kan skolen legge til rette for økt tilstedeværelse og redusere fravær blant elevene?» (pdf fra Utdanningsmøte i Kr.sand 12.11.25)
- 3) Kunnskapssirkelen – verktøy som kan brukes i kartlegging og utarbeiding av tiltak
- 4) [«Når barn ikke møter på skolen»](#) - Veileder fra UDIR